

BESZÉLGETÉS LŐRINCZ NÁNDORRAL ÉS NAGY BÁLINTTAL

Önző férfiak

GYENGE ZSOLT

A NEMI ERŐSZAK ÁLDOZATA MÉG MA IS NEHEZEN BOLDOGUL AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSSAL. „CSAK AKKOR VAN ELÉG NYOM, HA A MENTŐ SZED ÖSSZE.”

Lőrincz Nándor és Nagy Bálint első egészestés filmje ugyan általánosabb kérdéseket taglal – párkapcsolati problémák, kiszolgáltatottság, erőszak – a #metoo „mozgalom” mégis aktualitással ruházta fel. Első kérdésem tehát arra vonatkozott, egyetértenek-e azzal, ha #metoo filmként kategorizáljuk a *Legjobb tudomásom szerintet*, illetve, hogy egy ilyen téma esetében miért választották az oly sokat bírált férfi perspektívát.

Lőrincz Nándor: Nehéz azt állítani, hogy nem kapcsolódik hozzá, de azért sok eltérés is van. Szigorúan véve a #metoo minden esetben valakinek (általában egy férfinak) a hatalommal való visszaéléséről szól. Ehhez képest a mi filmünk klasszikusabb esetet vizsgál, amikor egy idegen vélhetően megerőszakolja a főhősnőt – ilyen szempontból tehát ez nem feleltethető meg a #metoo-t jellemző esetek definíciójának. Amikor mi ezen elkezdünk agyalni, még bőven a Weinstein-botrány előtt voltunk.

Nagy Bálint: Persze a #metoo mozgalom és annak társadalmi hatása tagadhatatlanul hatott a filmre és a megjelenő motívumokra, bekerültek azok a mérlegelési szempontok, amelyek együtt jártak a mozgalommal, illetve annak megítélésével. Sőt voltak konkrét részletek, mint például a Facebook dramaturgiai jelenléte, amiről a forgatókönyvírás során derült ki számunkra is, hogy nem hagyható ki egy ilyen történetből. Tehát a *Legjobb tudomásom szerint* nem #metoo film, de tetten érhető rajta a hatása.

LN: Minket elsősorban a mindannyiunkat meghatározó prekonceptiók foglalkoztattak, és úgy éreztük, ez egy olyan szituáció, ami nagyon világo-

san megmutatja, milyen veszélyesek az – akár nem is tudatosított – előítéleteink. Ezen felül arra is kíváncsiak voltunk, milyen az, ha együtt megyünk ezekkel a prekonceptiókkal, ha követjük őket – még úgy is, hogy ezáltal nem az áldozati, hanem a megfigyelői szemszöget érvényesítjük.

NB: Ne felejtjük ugyanis, hogy mi kifejezetten kritikusként néztük ezt a férfi perspektívát, és ezáltal belevitjük egy játékba a nézőt, amivel az volt a célunk, hogy a néző a főhőssel együtt tartson önvizsgálatot. Arra törekedtünk, hogy a néző végig nagyjából ugyanannyi információ birtokában legyen, mint a férj, mert a legtöbb ilyen esetről pont ebből az általános szemszögből értesülünk, és innen nézve jelennek meg az olyan tipikus megkérdőjelező hangok, mint hogy „miért volt ott”, „hogyan járult hozzá az áldozat”. Ennek a szkepszisnek az előtérbe helyezésével a megfigyelői pozíciónak a felelősségére akartunk rávilágítani.

LN: Elismerem, hogy a miénk férfi szemszög, de ne felejtjük, hogy itt a férjről van szó: annak a társnak a vizsgálata, akinek egy ilyen helyzetben helyt kellene állnia, rendkívül ritka. És ő bizonyos értelemben rendkívül önző, elsősorban az érdeklő, hogy a felesége kezdeményezője volt-e bármilyen formában az erőszaknak – ahogy napjainkban is legtöbbször ez a legfontosabb kérdés sokak számára, nem feltétlenül az, hogy történt-e erőszak.

• *A fentebb említett kritikus perspektívákhoz kapcsolódik, hogy bizonyos helyzetekben szinte karikatúraszerűen gyenge, esetlen jellemnek állítjátok be a férjet.*

LN: Ennek a figurának a kiválasztásával egy olyan karaktert tettünk meg főszereplőnek, aki a filmek nagy részé-

ben mellékszereplő lehet csak, hiszen saját életének is csupán mellékszereplője. Ha egy ilyen passzív karaktert helyzetbe hozunk, ha aktivitásra kényszerítünk, akkor az nagyon vicces is tud lenni.

NB: Számunkra az az izgalmas benne, hogy a passzivitása nem a tehetségtelességből fakad, hiszen magas intelligenciával, társadalmi érzékenységgel, jó kommunikációs készségekkel rendelkezik. Azonban olyan mennyiségű frusztrációt gyűjtött össze magában, annyira megfélemlési kényszerben van a családjával, kollégájával, barátaival, mindenkiel szemben, hogy emiatt a párkapcsolatában sem tud jól funkcionálni. Folytonos mintakövetésben éli mindennapjait, és ez akadályozza meg abban is, hogy kimondjon egy fontos mondatot a feleségének.

LN: Amúgy feltett szándékunk volt, hogy olyan főhőst teremtsünk, akivel a nézőnek nehéz azonosulni, azonban az eddigi visszajelzések alapján mégis sokan megértik őt és tudnak hozzá kapcsolódni. Amivel szemben lehet azonosulni, az a bizonytalanság, ami fenyegetettséget okoz: jellemzően azok tudnak vele „menni”, akik voltak már olyan helyzetben, hogy elbizonytalanodtak egy hozzájuk közel állónak az igazában.

NB: Szerintem azt az irtózatos elvárástömeget is átélik sokan, aminek mostanában folyamatosan meg kell felelni egy munkahelyen, a családban, netán a politikában stb. Vagyis a történet egy olyan általános konfliktust mutat be, aminek az átéléséhez nem kell ennyire szélsőséges karakternek lenni. Ráadásul szándékai szerint ő egy pozitív hős, hiszen a maga módján segíteni akar, csak a saját gájtjai, frusztrációi, mintakövetései akadályozzák.

LN: És még valami: bár nem tud róla, de fontosabb számára önmaga. Miniket az érdekelt, hogy önmagát próbálja övni még akkor is, amikor „papíron” nem ezt teszi. Mikor a film elején rábeszéli a feleségét arra, hogy a rendőrségre menjen az ügygel, valójában csak a maga igazához keres hivatalos igazolást. Ebben az értelemben ő egy nagyon magyar karakter, hiszen a hivatalos út révén érzi magát biztonságban, akkor, ha felelősséget áttolhatja az amúgy nagyon megbízhatatlanul működő bürokráciára, ha kiszervezheti a hatóságoknak.

NB: A férj egyik legnagyobb problémája a valós kommunikációra való képtelenség, és ezekkel a gesztusokkal pont azt próbálja elkerülni, hogy érdeemben kommunikáljon a feleségével.

• *Pontosan emiatt érzem a film ambivalens befejezését izgalmasnak.*

LN: Igen, azt kerestük, hogy mi ennek a történetnek a legrosszabb vége, és megtetszett nekünk az, amit egymás között ál happy-endnek hívunk. Elkezdett vonzani minket az, hogy olyan jelenet kerüljön a végére, ami minden más filmnél happy-endként működne, itt pedig a legrosszabbat tudja jelenteni.

NB: Azokat a problémákat, amiket nekik, mint párnak meg kellene vizsgálniuk, továbbra se beszéljük át, hanem görcsösen ragaszkodva az eddigiekhez előremenekülnek – ami szerintünk nagyon is emberi dolog. A korábban említett bizonytalanság teljesen rájuk szakadna, ha a kívülről stabilnak tekintett struktúráját elkezdene megkérdőjelezni, holott lehet, ez lenne az igazi megoldás. És akkor ehhez hozzá kell tenni, hogy ebben a kapcsolatban Nóra ugyanolyan biztonsági játékos, mint Dénes, vagyis mi kettejüket együtt vizsgáljuk, ez az ő közös ál-happy-endjük.

• *A filmben megjelennek a szexuális erőszak rendőri kivizsgálásának elképesztő részletei. Már a kihallgatás jelenete is*

felháborító, de a szembesítés egyenesen hihetetlen – utánajártatok, és valóban az történik ma Magyarországon, hogy az áldozatot és a feltételezett erőszaktevőt leültetik fél méterre egymástól egy asztal két oldalára?!

LN: A hivatalos válasz az, hogy már nem, állítólag ez az utóbbi pár évben, a film készítése közben megváltozott. Komoly forráskutatásra alapoztuk a filmet, több úton gyűjtöttünk információkat, és édesapámnak van egy nyomozó barátja, tőle értesültünk a szembesítési eljárás létezéséről: pár évvel ezelőtt még ez teljesen bevett gyakorlat volt.

NB: Döbbenet hallgattuk, mikor mesélte a részleteket. Mikor az amerikai filmekben felnöve tükröt vagy külön kihallgatósobát emlegettünk, akkor csak legyintett: persze, Kaliforniában. „Van úgy, hogy átnyúlnak, leköpdösik egymást.”

LN: Ugyanakkor ez a történet a #metoo mozgalom pozitív hatásaira is példa. A #metoo segítőcsoport egyik tagja, aki forráskutatásban segített nekünk a fejlesztés során, később elmesélte, hogy közvetetten a mozgalom hatására ezt az eljárástípust kivonták a forgalomból.

NB: Azok a részletek pedig – a frusztráló gesztusok, hangok –, amelyek egy ilyen szituáció intimitását és diszkrécióját felszámol-

ják, egykori áldozatoktól származnak. „Vicceltek? Ki-be járálnak a kollégák, átkiabálnak egymáshoz, ott nyomtatnak, bent kajálnak, miközben te próbálsz elmondani, hogy mi történt veled.” És ezek viszont továbbra is fennállnak, mert azóta friss történetekből is értesültünk ilyesmiről.

LN: A filmben a leginkább megdöbbentő, valószerűtlennek, túlzásnak tűnő gesztusok, mondatok azok, amelyek szinte szó szerinti idézetek valódi áldozatoktól. Néhány esetben még vissza is kellett vennünk, mert a forrástól származó mondatokat senki nem hitte volna el a filmet nézve.

• *Ezt még azzal is megerősítitek, hogy az ügy felderítését egyszer sem a rendőrök viszik előre, hanem először Dénes, aztán meg Nóra. Gondosabb rendőrök valószínűleg hamarabb is eredményre juthattak volna.*

NB: Azért ez a kérdés is árnyaltabb. Ugyanez a rendőr szakértő mondta nekünk, hogy ezek az ügyek a legnehezebbek számukra: nagyon intim, nehéz utánamenni, sok információ illelkony, nehéz tetten érni, felismerni a helyszínt. A rendőrnek sem feltétlenül tartogat sikerélményt, ezért nem is lelkesek ilyenkor, ráadásul ehhez jönnek a rendszerszintű problémák, a túlterheltség, az eszközhiány stb.

LN: Ráadásul az sem könnyíti meg a nyomozást, hogy gyakran előfordul, hogy egy frissen traumatizált áldozat – és ennek is utánamennünk – egyszerűen nem ismeri fel a helyszínt, ami mellett elment, aztán négy hét múlva meg már egyből rámutat.

NB: A szakértőnk elmondta, hogy ha nem viszed be másnap, mosatlanul a ruhádat, és ha nem mész azonnal, amint megerőszkoltak egy vizsgálóra a nőgyógyászhoz, akkor a rendőrség nagyjából 70%-át elveszti a munkaeszközeinek.

LN: Miközben sokan felháborítóan azzal támadják az áldozatokat, hogy miért évekkel később jut eszükbe beszélni az ügyről, azért azt tudni kell, hogy nyomozati szempontból már két nap is késő. Nagyon kegyetlen, de csak akkor van elég nyom, ha olyan állapotban maradsz, hogy a mentő szed össze. •

Lőrincz Nándor
– Nagy Bálint

Legjobb tudomá-

som szerint
(Hámori Gabriella
és Bodolai Balázs)

